

Eenzame visser Jaap, nu in een boom

Waar je ook loopt, fietst of zit, de blauwe reiger (*Ardea cinerea*) zie je overal. Op zijn lange poten stapt hij voorzichtig door het ondiepe water van onze smalle slotjes.

Minder vaak zie je ze in bomen.

Als je naar de Westzaanse begraafplaats wandelt, kom je midden in het Westzijderveldgebied terecht. Al jaren zitten daar aan het eind van de Dolfijnstraatweg meerdere kolonies blauwe reigers in alle rust te broeden. Ver genoeg van de drukke J.J. Allanstraat hebben ze een veilig heenkomen gevonden in de hoge toppen van de groene treurbeuken (*Fagus sylvatica*). Ik zag kortgeleden in één boom drie jonge reigers gebroederlijk bij elkaar zitten. De uitdrukking 'schijten als een reiger' ging door mijn hoofd. Als je sommige grafmonumenten onder de bomen bekijkt, word je er wel een beetje bedroefd van. Het ruikt naar vis. De hoveniers en nabestaanden van de overledenen zullen er niet blij mee zijn.

De nesten van de blauwe reiger worden veelal in kleine kolonies in de toppen van een groepje oude bomen gebouwd. Het nest bestaat uit een grote, dikke bos takken en wordt meerdere jaren achter elkaar gebruikt en uitgebouwd. Het nest lijkt wel wit geschilderd door de ontlasting.

Onze voorouders zeiden het al: 'Weer een jaap staat, deer zit een

eeltje'. (Waar een reiger staat, daar zit paling.) Wanneer een grote vis door de slokdarm moet, dan strekt de reiger zijn nek uit en verschuift een halswervel, waardoor een lange rechte buis ontstaat. Wel zo makkelijk om verstikking tegen te gaan.

Niet meer schuw

Het is nauwelijks voor te stellen dat blauwe reigers vroeger schuwe vogels waren. Tegenwoordig zijn blauwe reigers in elk dorp of stad te vinden en bezoeken ze vrijwel iedere tuin met een vijver, zoals die van ons. In het voorjaar een netje over de vijver spannen is geen overbodige luxe. Maar pas op. Enkele jaren geleden heb ik een buurman geholpen om een angstige reiger te bevrijden uit een net. Hij zat helemaal vastgedraaid. De sterke, lange poten zijn niet ongevaarlijk. Zijn lange, snavel kan een geducht steekwapen zijn. Uiteindelijk lukte het ons de reiger los te knippen. Schor 'rha, rha' krassend ging de grijsaard ervandoor, witte ontlasting op mijn arm achterlatend.

Broedtijd

Volwassen blauwe reigers hebben een witte kop met een zwarte wenk-

brauwstreep die overgaat in een aantal sierveren op het achterhoofd. Het verschil tussen een vrouwtje en een mannetje is niet waar te nemen. Blauwe Reigers broeden merendeels in kolonies. Van april tot juni hebben ze één legsel van drie tot vijf eieren. Verreweg de meeste van de rond 500 kolonies in ons land bevinden zich in de lage delen, zoals de Zaanstreek. Kolonies in stedelijk gebied worden steeds normaler. Er is een tendens om meer verspreid te gaan broeden: kolonies van meer dan 100 broedparen worden schaarser, kleinere kolonies talrijker. Buiten het seizoen leven blauwe reigers voornamelijk alleen.

Vervolg

Euwenlang was het een volkssport om de jonge reigers uit bomen te

Blauwe reiger in een groene treurbeuk.

schudden. Het ging niet alleen om het vlees en de eieren, die toentertijd als delicatessen golden, het ging ook om prestige. De door geldnood geplaagde hertog Albrecht van Beieren, die hier de buurt woonde, werd in 1363 gedwongen om zijn reigersbos te verpanden aan Jan van Egmond. In de huurovereenkomst stond één strikte voorwaarde. Als ze op bezoek kwamen, wilden de hertog en zijn 'gesellin' dat reigers in groten getale op het menu gezet stonden. In de twintigste eeuw werd ruim de

helft van alle moerassen drooggelegd, waardoor de blauwe reiger veel leefgebied verloor. Bovendien is hij, aan het eind van de voedselketen, erg kwetsbaar voor vergiftiging door bestrijdingsmiddelen. In combinatie met waterverontreiniging en streng winterweer leidde dit tot een dieptepunt van 3500 paren in 1963. Sinds ongeveer 1970 herstelden de aantallen zich door beschermingsmaatregelen. Naderhand verbeterde ook de waterkwaliteit. Er broeden nu ruim 13.000 paren in ons land. Na enkele strenge winters kunnen er tot wel 30 procent minder blauwe reigers zijn.

Holle Bolle Gijs

De blauwe reiger lijkt af en toe wel een Holle Bolle Gijs: hij eet werkelijk alles. Niet alleen vissen en kikkers,

maar ook insecten, slakken, reptielen, jonge pullen en zoogdieren als mollen, muizen en ratten. Bekend is natuurlijk dat zelfs op de grond gevallen friet gulzig verorberd wordt. Vis is echter vrijwel altijd het hoofdbestanddeel van hun eten. Ze proberen, als het even kan, zelfs een plekje naast een viskraam te vinden. Het zal niet lang meer duren of onze visboer in de Kerkbuurt zal bezoek krijgen van deze veelvraat. Zaankanters houden trouwens wel van de blauwe reiger, met zijn sierlijke lange nek.